

Primjena ekoloških gnojiva (PEG) u vinogradima za razdoblje 2018.-2022.

Sažetak

U radu je dat prikaz učinka petogodišnje provedbe operacije 10.1.15. PEG (primjena ekoloških gnojiva) s posebnim naglaskom na vinogradarstvo koje je bilo najzastupljenije unutar skupine višegodišnjih nasada i činilo je 60% prijavljenih površina, dok su voćnjaci, maslinici i mješoviti trajni nasadi zajedno činili preostalih 40%. Najučinkovitija županija 2018. godine bila je Požeško-slavonska, dok su se u narednim godinama povećavale površine u Vukovarsko-srijemskoj, Osječko-baranjskoj i Istarskoj županiji. Ove četiri županije bile su dominantne po osnovi korištenja PEG-a tako da su nakon pet godina provedbe (2022.) zajedno imale 84% vinogradarskih površina prijavljenih u PEG-u (a sve ostale županije 16%), dok su njihove površine u Arkodu činile 45% ukupnih vinogradarskih površina. Godišnje prijave vinogradarskih površina u PEG kretale su se od 1.023 ha (2018.) do 5.564 ha (2022.) bilježeći stalni porast. Pripadajuća novčana vrijednost kretala se od 576.263 eura (2018.) do 3.133.800 eura (2022.), sveukupno 10.408.203 eura (78.420.607 kn). Uvođenje i provedba PEG-a u vinogradarstvu imala je značajne ekološke, tehnološke i financijske učinke. Ostaje otvoreno pitanje „Zašto PEG nije transformiran u Eko shemu, ugrađen u Pravilnik o IAKS mjerama 2023. i dat na moguće korištenje proizvođačima u 2023.?”

Ključne riječi: PEG (primjena ekoloških gnojiva), vinograd, IAKS (Integrirani i administrativno kontrolni sustav), IAKS mjere

Uvod

Ulaskom Republike Hrvatske u EU poljoprivrednim proizvođačima pružila se mogućnost dodatnih prijava u sustav potpora. Zajednička poljoprivredna politika, koja uključuje i Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2014.-2020., pruža potporu poljoprivrednicima u okviru ekoloških i klimatskih mjera. Podmjera 10.1. Agrookoliš-klima sadrži sedam različitih tipova operacija u kojima proizvođači mogu potencijalno sudjelovati: 10.1.2. Zatravljanje trajnih nasada, 10.1.7. Održavanje ekstenzivnih voćnjaka, 10.1.12. Korištenje feromonskih, vizualnih i hranidbenih klopki, 10.1.13. Metoda konfuzije štetnika u višegodišnjim nasadima, 10.1.14. Poboljšano održavanje međurednog prostora u višegodišnjim nasadima, 10.1.15. Primjena ekoloških gnojiva u višegodišnjim nasadima i 10.1.16. Mehaničko uništavanje korova unutar redova višegodišnjih nasada (NN.; 19/18, 42/18, 45/18, 21/19, 53/19, 22/20, 57/20, 23/21, 52/21, 67/21, 72/21, 27/22, 53/22, 25/23, 21/23, 56/23) Korisnici operacija tijekom njihove provedbe ostvaruju naknadu za gubitak prihoda ili dodatne troškove. Navedeni tipovi operacija uvođeni su postupno iz godine u godinu, a operacija 10.1.15. Primjena ekoloških gnojiva (PEG) uvedena je 2018. (NN, 19/18). Poštujući odredbe Pravilnika (odabir operacije, kombiniranje operacija za prijavu, godišnja prijava, edukacija, kemijska analiza tla, nabavka ekoloških gnojiva i gnojidba sukladno preporuci) omogućuje korisnicima novčanu potporu u iznosu od 576,23 €/ha godišnje, ukoliko uz sve ostale preuzete obveze, provode operaciju kroz 5 godina na prijavljenoj površini.

Cilj istraživanja: i) temeljem baza podataka iz godišnjih prijavi Apprrr (2018.-2022.) analizirati iste po osnovi prikaza po vrsti uporabe, prikaza korisnika po županijama, prikaza prijavljenih vinogradarskih površina u Arkod i njihovog odnosa naspram površina prijavljenih u PEG, te iznos financijskih potpora za predmetno petogodišnje razdoblje, ii) istaknuti određene

¹ Izv. prof. dr. sc. Ante Biško Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb, Hrvatska (abisko@agr.hr)

² Student, Sveučilište u Zagrebu Agronomski fakultet, Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb, Hrvatska

poteškoće na koje su nailazili sudionici nadležni za provedbu i kontrolu, iii) otvorena pitanja s posebnim naglaskom na prestanak Tipa operacije kad su u pitanju nove prijave, te ne uključivanje iste u Eko shemu 2023. (Pravilnik, NN 25/23, 51/23 i 56/23).

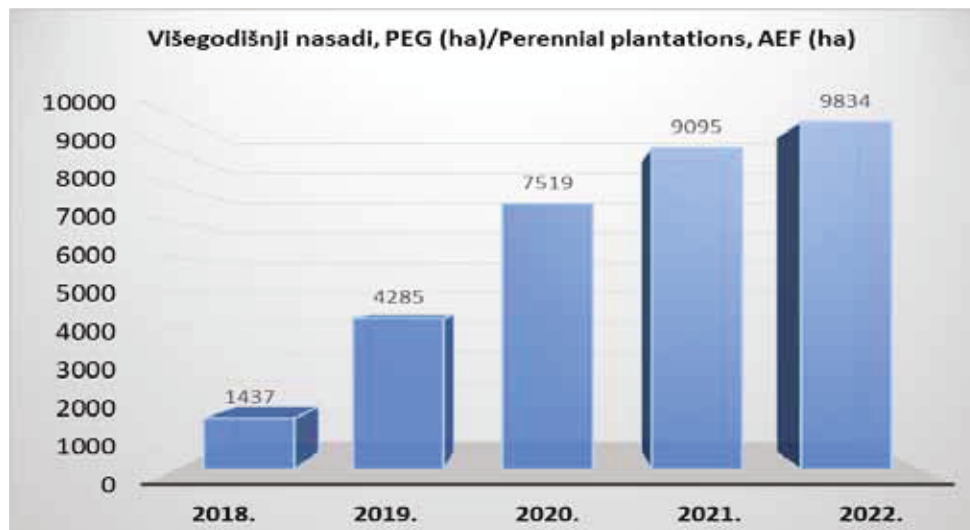
Materijali i metode

Temeljem pribavljenih podataka iz baza Apprrr o prijavama korisnika na potpore za primjenu ekoloških gnojiva (PEG) u petogodišnjem programskom razdoblju 2018.-2022. (Apprrr: 2018, 2019, 2020, 2021, 2022), napravljene su analize istih s posebnim naglaskom na vinogrdarske površine. Prikupljeni podaci unijeti su, sistematizirani i analizirani unutar programskog paketa Excel2010. Unutar istog programskog paketa obavljena je i grafička obrada.

Rezultati i rasprava

Prikaz PEG-a po vrsti uporabe

U grafikonu broj 1 prikazane su površine prijavljene u sustav PEG-a (primjena ekoloških gnojiva) u trajnim nasadima. Grafikon prikazuje objedinjene površine trajnih nasada (vinogradi, voćnjaci, maslinici i mješoviti trajni nasadi) po godinama od 2018. do 2022. Iz grafikona je razvidno da je iz godine u godinu dolazilo do značajnog povećanja prijavljenih površina za Tip operacije 10.1.15. (PEG). Budući je 2018. bila prva godina u kojoj je postojala mogućnost prijave, **Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2018. godinu (NN 19/2018)**, očekivano je bio slabiji učinak. Međutim, zahvaljujući različitim oblicima komunikacije i promidžbi, u narednim godinama dolazilo je do snažnog i stalnog povećanja površina za PEG. Taj porast iz godine u godinu je vrlo intenzivan uz izuzetak vidljivog usporavanja u 2022. (petoj godini provedbe operacije).

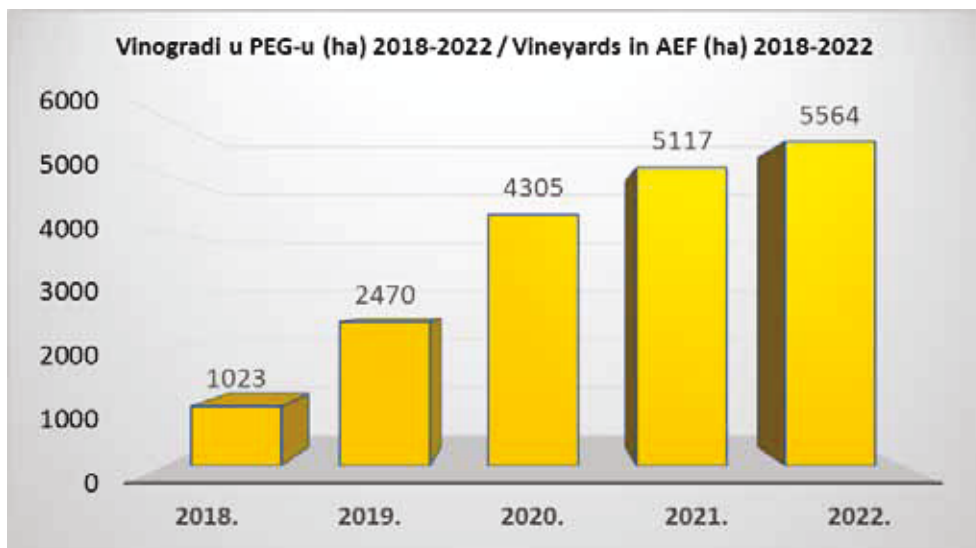
Grafikon 1 Prikaz površina pod višegodišnjim nasadima (vinogradi, voćnjaci, maslinici i mješoviti trajni nasadi) prijavljenim u PEG kroz petogodišnje razdoblje 2018.-2022.

Graph 1 Presentation of areas under perennial plantations (vineyards, orchards, olive groves and mixed permanent plantations) reported in AEF during the five-year period 2018.-2022.

*Izvor/Source: Prijava korisnika u Jedininstvenom godišnjem zahtjevu prema Apprrr, razdoblje 2018.-2022.; obrada A. Biško / Application of users in the Single Annual Application according to Apprrr, period 2018-2022; processing by A. Biško

U grafikonu broj 2 prikazane su vinogradarske površine prijavljene u sustav PEG-a unutar skupine trajnih nasada. Iz grafikona je razvidno da je iz godine u godinu dolazilo do značajnog povećanja prijavljenih površina pod vinogradima za Tip operacije 10.1.15. (PEG). Kako je ranije navedeno kod objedinjenog prikaza prijave površina u PEG (grafikon 1) i kod vinove loze vidimo tu pravilnost porasta prijavljenih površina već nakon prve godine (2018.) prijava je ista je bila stalna tijekom petogodišnjeg programskog razdoblja; s tim da je posljednja godina pokazala slabiji porast u odnosu na prethodnu godinu. Uspoređujući grafikone 1 i 2 vidimo određenu pravilnost, a to je iz razloga što je vinova loza bila dominantna vrsta (najznačajnija po osnovi „vrste uporabe“), dok su preostale tri kategorije (voćnjaci, maslinici i mješoviti trajni nasadi) zajedno činile preostalih 40% prijavljenih površina u PEG.

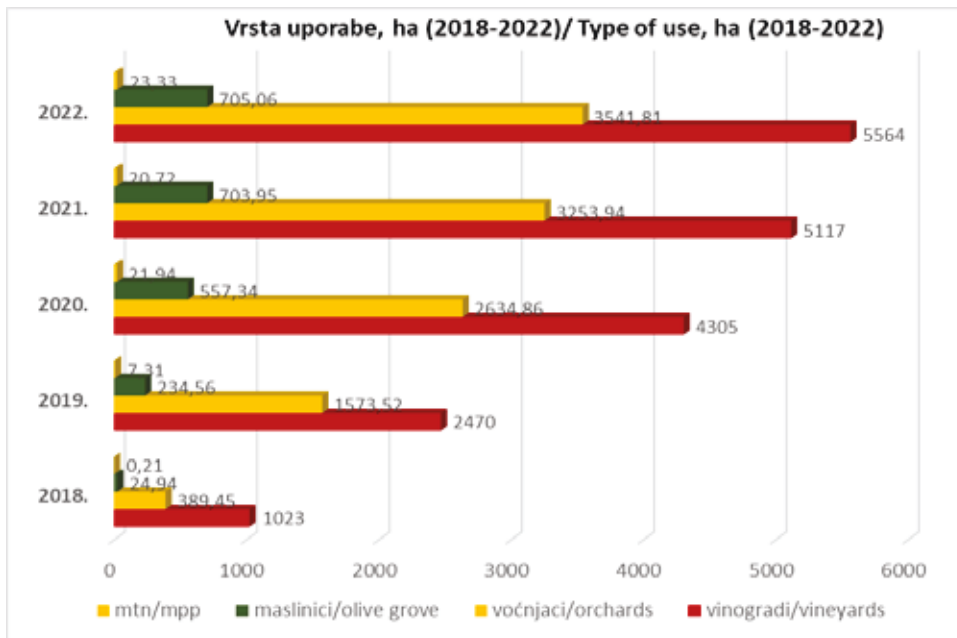
Za razliku od grafikona br.1 u kome su objedinjeno (vinogradi + voćnjaci + maslinici + mješoviti trajni nasadi) prikazane površine u PEG-u za sve četiri mogućnosti (vrste uporabe), te grafikona br. 2 u kome su zasebno prikazane vinogradarske površine, u grafikonu br. 3 dat je pojedinačan prikaz za svaku od četiriju „vrsta uporabe“. Za svaku od vrsta uporabe vidljiv je značajan porast broja ha iz godine u godinu. Prijavljene površine pod vinogradima su se povećale s 1023 ha (2018.) na 5.564 ha (2022.), što je 5,4 puta u odnosu na 2018. Površine pod voćnjacima i maslinicima za isto razdoblje su se povećale za 9,1, odnosno 28,3 puta. Određene dvojbe kod proizvođača izazvala je i mogućnost prijave u Tip operacije Održavanje ekstenzivnih voćnjaka (10.1.7), odnosno Održavanje ekstenzivnih maslinika (10.1.8) što je svakako u prvim godinama utjecalo na slabiju prijavu ove dvije vrste uporabe u PEG (10.1.15.). Ipak i u kasnijim godinama kod obje vrste uporabe, posebice kod maslinika, prijavljene površine su znatno manje u odnosu na prijavljene površine pod vinovom lozom.

Grafikon 2 Prikaz površina pod vinogradima prijavljenim u PEG kroz petogodišnje razdoblje 2018.-2022..

Graph 2 Presentation of areas under vineyards registered in the AEF during the five-year period 2018.-2022.

*Izvor/Source: Prijava korisnika u Jedinstvenom godišnjem zahtjevu prema Apprrr, razdoblje 2018.-2022.; obrada A. Biško / Application of users in the Single Annual Application according to Apprrr, period 2018-2022; processing by A. Biško

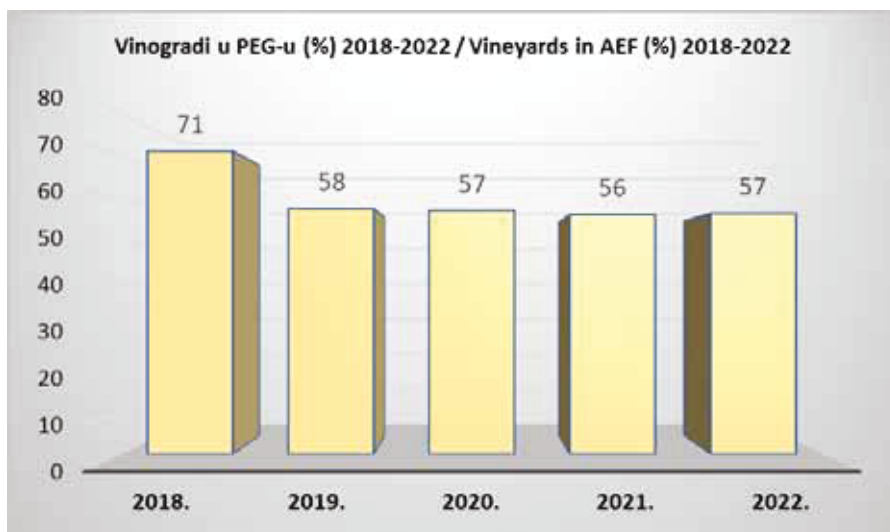
Grafikon 3 Prikaz površina po vrsti uporabe prijave u PEG kroz petogodišnje razdoblje 2018.-2022.

Graph 3 Presentation of areas by *type of use* registered in AEF over the five-year period 2018-2022.

*Izvor/Source: Prijava korisnika u Jedinственном godišnjem zahtjevu prema Apprrr, razdoblje 2018.-2022.; obrada A. Biško / Application of users in the Single Annual Application according to Apprrr, period 2018-2022; processing by A. Biško

**mtn=mješoviti trajni nasadi / mpp=mixed perennial plantations

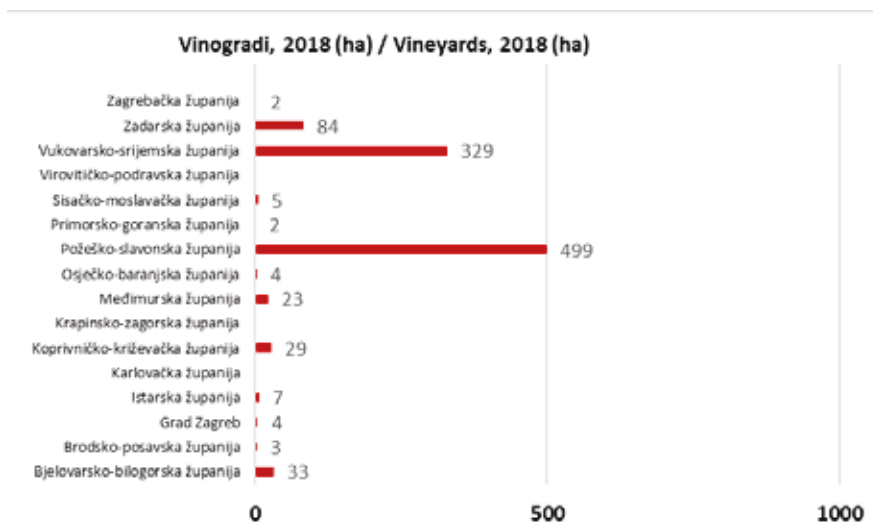
U grafikonu br. 4 prikazan je postotni udio vinogradarskih površina prijavljenih u PEG u odnosu na ukupne površine u PEG-u. Iz grafikona je razvidno da se postotni udio prijavljenih vinogradarskih površina kretao od 56% (2021.) do 71% (2018.), prosječno 60% za petogodišnje programsko razdoblje. Kako iz ranijih grafikona, a posebice iz grafikona br. 4 razvidno je da je PEG bio izuzetno pogodan za vrstu uporabe – vinogradi čija je realizacija u ukupnim prijavama činila 60% dok su voćnjaci, maslinici i mješoviti trajni nasadi zajedno činili preostalih 40% (prosjeak na petogodišnjoj razini prijava). Dodatni razlog značajnijem udjelu vinograda, u odnosu primjerice na jabuku (ili krušku), je taj što je kod ovih vrsta izuzetno teško (nemoguće u okviru postojećih Pravilnika) projicirati petogodišnji plan gnojidbe (ili se proizvođači ne žele obvezati na dodatne analize tla i biljnog materijala kroz godine, temeljem čijih rezultata bi se redovito korigirale gnojidbe kod zahtjevnijih vrsta). U svakom slučaju, neupitno je da je priprema, uvođenje i provedba PEG-a u sektoru vinogradarstva imala izuzetno pozitivan učinak (u ekološkom, tehnološkom i financijskom smislu).

Grafikon 4 Prikaz %-tnog udjela prijavljenih površina pod vinogradima u odnosu na ukupne površina prijavljene u PEG kroz petogodišnje razdoblje 2018.-2022.

Graph 4 Presentation of the % share of reported areas under vineyards in relation to the total areas reported in AEF over the five-year period 2018-2022.

*Izvor/Source: Prijava korisnika u Jedinstvenom godišnjem zahtjevu prema Apprrr, razdoblje 2018.-2022.; obrada A. Biško / Application of users in the Single Annual Application according to Apprrr, period 2018-2022; processing by A. Biško

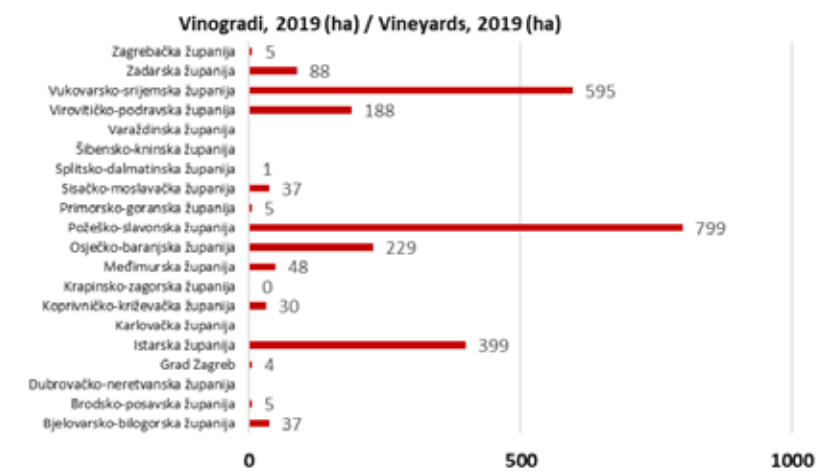

Grafikon 5. Površine u PEG-u (ha) 2018./ **Graph 5** Surfaces in AEF (ha); 2018.

*Izvor/Source: Prijava korisnika u Jedinstveni godišnji zahtjev prema Apprrr-u za razdoblje 2018.-2022.; obrada A. Biško, (gr. 5-9) / Application of the user in the Single annual request according to Apprrr for the period 2018-2022; processing by A. Biško, (gr. 5-9)

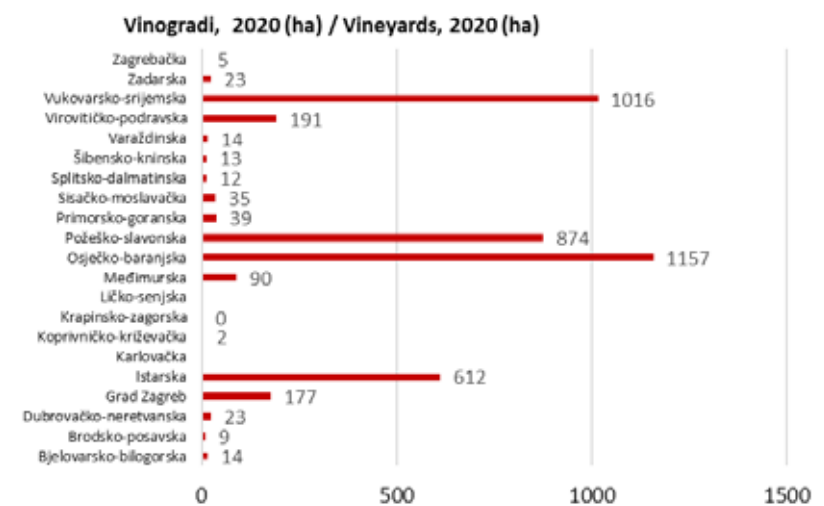
Prikaz PEG-a po županijama

U grafikonima br. 5 do 9 dat je prikaz godišnjih prijava vinogradarskih površina u PEG od 2018. do 2022. Prilikom obrade podataka (za svih 5 godina) podaci su iskazani kao cijeli ha. U 2018. vodeća županija bila je Požeško-slavonska sa 499 , a njene površine činile su 48,78% prijavljenih površina od ukupno prijavljenih vinogradarskih površina u Republici Hrvatskoj (graf. 5). Druga je bila Vukovarsko-srijemska sa 329 ha, a treća Zadarska sa 84 ha. Sve ostalo bilo je više nego skromno. Pet županije uopće nije prijavilo površine za PEG u 2018: Dubrovačko-neretvanska, Ličko-senjska, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska i Varaždinska.

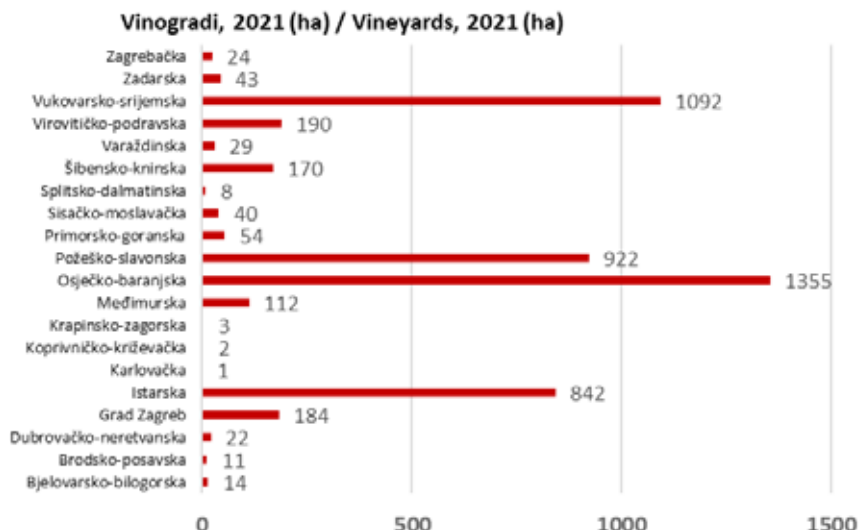

Grafikon 6 Površine u PEG-u (ha) 2019./ **Graph 6** Surfaces in AEF (ha); 2019.

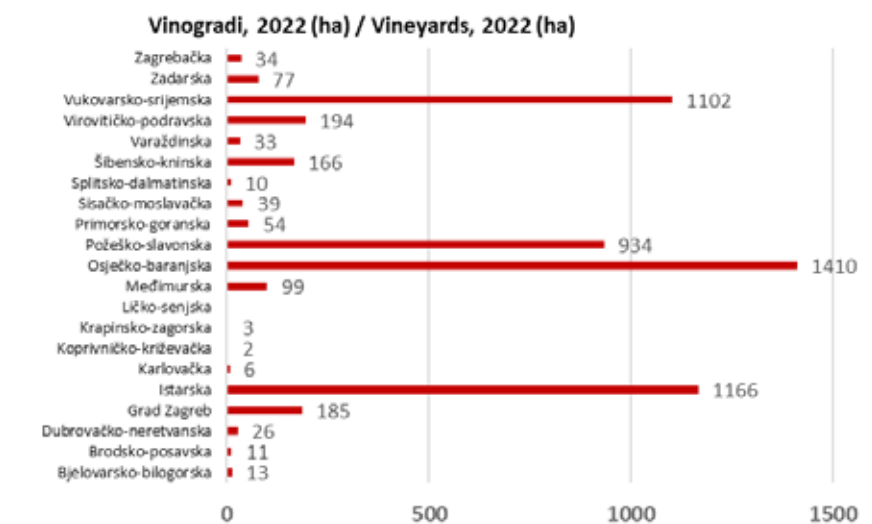
U drugoj godini prijava (2019.) Požeško-slavonska županija je ponovo bila na prvom mjestu (799 ha), druga Vukovarsko-srijemska sa 595 ha, a treća Istarska sa 399 ha (graf. 6). Godišnji porast prijava površina za tri navedene županije kretao se od 260 do 400 ha po županiji. Virovitičko-podravska i Osječko baranjska bilježe značajan porast površina u odnosu na 2018.

Grafikon 7 Površine u PEG-u (ha) 2020./ **Graph 7** Surfaces in AEF (ha); 2020.

Grafikon 8 Površine u PEG-u (ha) 2021./ **Graph 8** Surfaces in AEF (ha); 2021.

Grafikon 9 Površine u PEG-u (ha) 2022./ **Graph 9** Surfaces in AEF (ha); 2022.

Tijekom 2021. dolazi do daljnjeg porasta prijava, a na prva mjesto dolaze županije sa istoka Republike Hrvatske (Osječko-baranjska sa 1157 ha i Vukovarsko-srijemska sa 1016 ha, a Požeško-slavonska je na trećem mjestu sa 874 ha (graf. 7)). Požeško slavonska županija je pala na treće mjesto jer je već ranije postigla visok postotak prijava i nije bilo daljnjeg potencijala povećanju, a izrazito vinogradarske županije (Vukovarsko-srijemska i Osječko baranjska) su povećale svoje prijave u PEG i izrazito popravile %-tne udjele u odnosu na Arkod prijave.

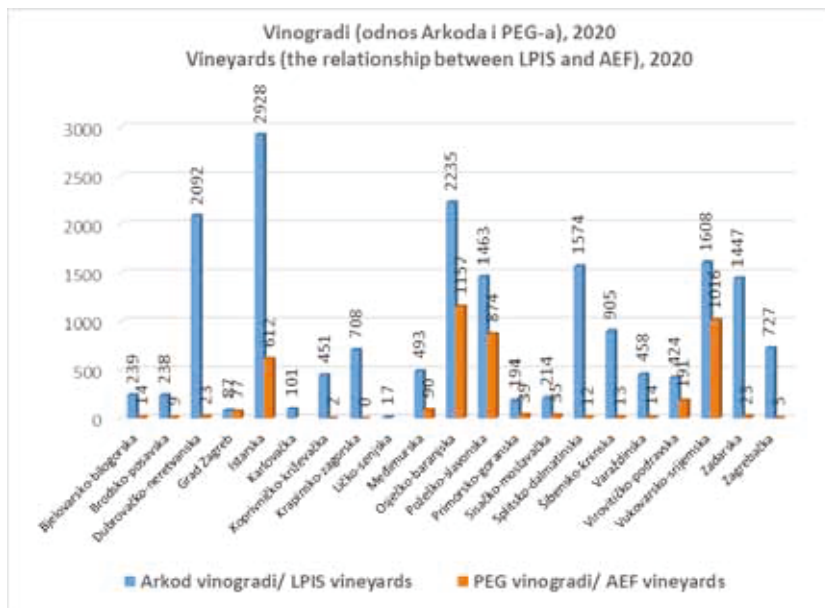
Tijekom 2021 godine zabilježena su daljnja povećanja prijave u PEG: Osječko-baranjska i Istarska cca za 200 ha, te Vukovarsko-srijemska za 70-ak ha, dok su ostale županije imale slabiji

rast (graf.8). Poredak županija po prijavljenim ha u PEG ostao isti: Osječko-baranjska (1355 ha) Vukovarsko-srijemska (1092 ha), te Požeško-slavonska (922 ha).

Podaci prijave u posljednjoj analiziranoj godini (2022.) pokazuju da je došlo do značajnijeg zastoja prijave površina u PEG u svim županijama u odnosu na prethodne tri godine. Izuzetak je bio kod Istarske županije koja je imala daljnje povećanje za 324 novih ha prijavljenih u PEG (graf. 9). Istarske novo prijavljene površine činile su 72,5% od ukupnog povećanja u 2022., koje j iznosilo 447 ha. Naprijed navedeno je rezultiralo i promjenama u poretku tri vodeće županije: Osječko-baranjska (1410 ha), Istarska (1166 ha), te Vukovarsko-srijemska (1102 ha).

Prijave vinograda u Arkod i PEG i njihov međusobni odnos

U grafikonu br. 10 prikazane su vinogradarske površine pojedine županije prijavljene u Arkod i prijavljene površine u sustav PEG-a u 2020. godini (treća godina provedbe PEG-a). Iz grafikona je razvidno da su na kontinentu najzastupljenije prijavljene površine u Arkodu iz Osječko-baranjske, Vukovarsko-srijemske i Požeško-slavonske županije, a na mediteranskom dijelu površine iz Istarske, Dubrovačko-neretvanske i Splitsko-dalmatinske županije. Kad su u pitanju površine prijavljene u PEG na kontinentu imamo istu situaciju tj. najzastupljenije su ranije spomenute županije i općenito kontinet je imao daleko veću realizaciju u odnosu na mediteranske županije. Na mediteranu imamo značajnije površine prijavljene samo u Istarskoj županiji (612 ha) dok u Dubrovačko-neretvanskoj (23 ha) i Splitsko-dalmatinskoj županiji (12 ha) imamo tek simbolične površine prijavljene u PEG-u. Postotni udio PEG-a u odnosu na ukupne vinogradarske površine prijavljene u Arkodu bio je sljedeći: Vukovarsko-srijemska 52%, Požeško-slavonska 60%, Vukovarsko-srijemska 63%, te Istarska 21%, a Dubrovačko-neretvanska i Splitsko-dalmatinska tek po 1% obje navedene županije. Iako je dio mediteranskih županija koristiti Tip operacije „suhozide“ ili „lovke“ ipak se ne možemo oteti dojmu da je u pitanju *komuniciranje* na razini županija ključno što u konačnici rezultira realizacijom prijave u PEG. Dobar primjer za to je Požeško-slavonska županija koja je već u prvoj godini (2018.) imala izuzetne rezultate prijave, ili kasnije u nekim županijama (primjer Istarske ili Osječko-baranjske županije,...).

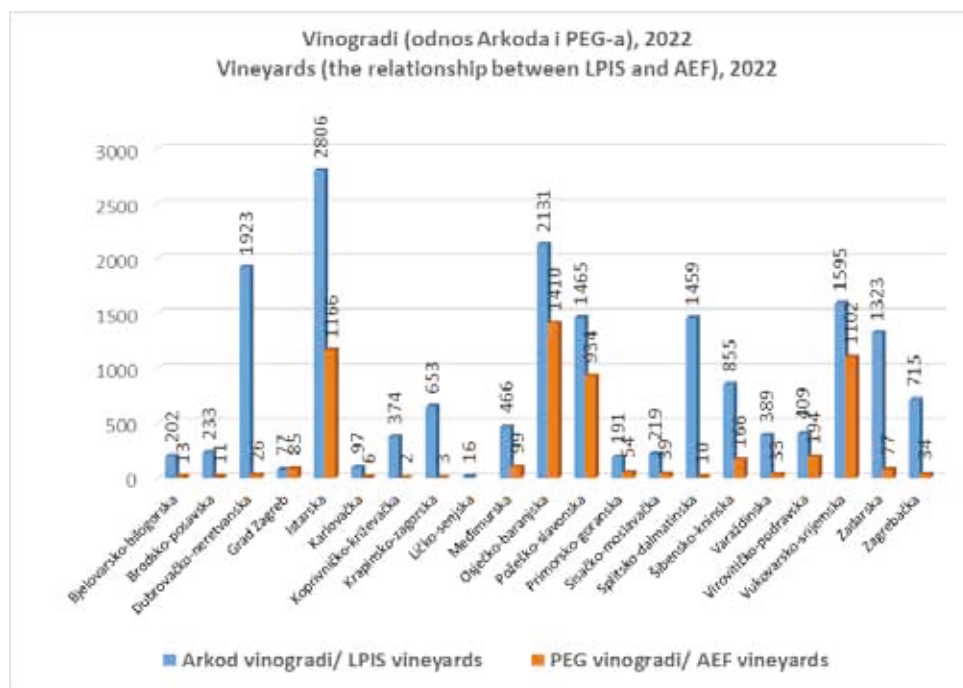

Grafikon 10 Odnos vinogradarskih površina (ha) prijavljenih u Arkod i PEG u 2020. g.

Chart 10 Ratio of vineyard areas (ha) reported in LPIS and AEF in year 2020

Budući je Pravidnicima o IAKS mjerama određena obveza petogodišnje provedbe Tipa operacije od strane korisnika na istoj površini, a naše istraživanje također uključuje razdoblje od pet godina (2018.-2022), u narednom grafikonu (br. 11) obradili smo prijave vinogradarskih površina u Arkodu u 2022. godini (peta godina prijava), kao i prijava u PEG u toj istoj godini. U narednom tekstu dajemo analizu prijave 2022., te usporedbu u odnosu na 2020.

U grafikonu br. 11 prikazane su vinogradarske površine prijavljene u Arkod i prijavljene površine u sustav PEG-a u 2022. godini (peta godina provedbe PEG-a). Iz grafikona je razvidno da su ranije utvrđene županije: Osječko-baranjska, Vukovarsko-srijemska, Požeško-slavonska i Istarska ostale kao vodeće županije kad su u pitanju prijave za PEG. Kod sve četiri navedene županije zabilježen je porast površina pod PEG-om u odnosu na 2020. Najsnažniji porast bio je kod Istarske županije: sa 21% na 42% u odnosu na Arkod prijave (100% za dvije godine), dok je Osječko-baranjska imala porast za 14% (52% na 66%), Požeško-slavonska 4% (60% na 64%), te Vukovarsko-srijemska 6% (63% na 69%). Nakon pet godina provedbe (2022.) ove četiri vodeće županije zajedno su imale 84% vinogradarskih površina prijavljenih u PEG (a sve preostale županije i grad Zagreb 16%), dok su njihove površine u Arkodu činile tek 45% od ukupnih prijavljenih vinogradarskih površina.

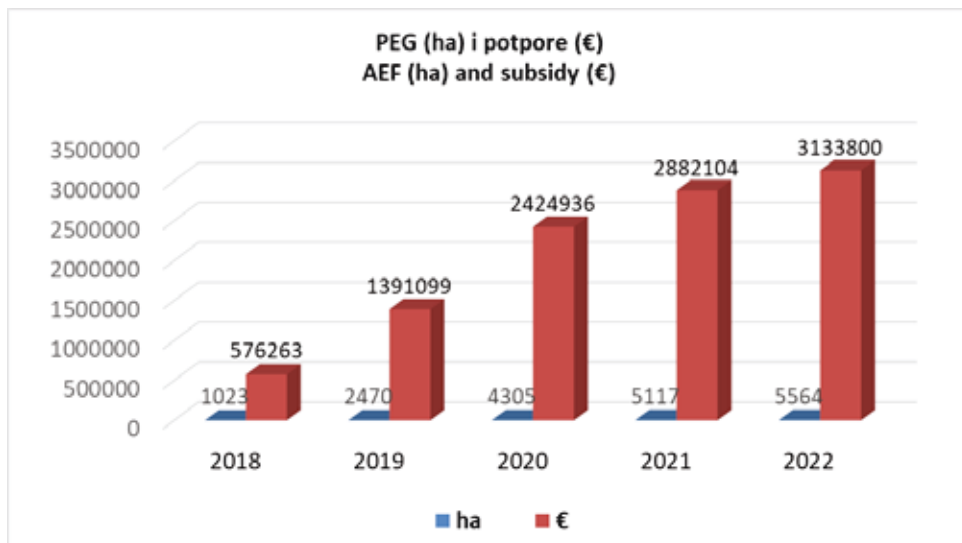

Grafikon 11 Odnos vinogradarskih površina (ha) prijavljenih u Arkod i PEG u 2022. g. /
Graph 11 Ratio of vineyard areas (ha) reported in LPIS and AEF in year 2022

Financijske potpore u Tipu operacije 10.1.15. -PEG

Primjena ekoloških gnojiva (PEG) je okolišna mjera gdje korisnici nakon prijave površina i uz uvjet poštivanja preuzetih obveza iz *Pravidnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja* imaju pravo na novčanu naknadu u iznosu od 563,23 eura/ha godiš-

nje ukoliko uz naprijed spomenute preuzete obveze provedu i pet godina u istoj. Uvažavajući odredbe Pravilnika, prijavljene ha i utvrđeni novčani iznos, korisnici su potencijalno ostvarivali godišnji iznos od 576.263 eura (2018.) do 3.133.800 eura (2022. godina) ili ukupno za svih pet godina iznos od 10.408.203 eura (78.420.607 kn). Provedba navedenog Tipa operacije je relativno jednostavna, novčano izdašna po ha, a kemijske analize tla i pripadajuće preporuke gnojidbe ne samo da koristi za nabavku gnojiva i gnojidbu, već rezultate kemijskih analiza može koristiti i za pokriće obveze kemijskih analiza tla koju su u obvezi provoditi svako 4 godine (Zakon o poljoprivrednom zemljištu, NN 20/18; 115/18 i Pravilnik o metodologiji praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta NN, 47/19).

Grafikon 12 Vinogradarske površine prijavljene u PEG (ha) i pripadajuća potpora (€)
Graph 12 Vineyard areas registered in AEF (ha) and related support (€)

Poteškoće na koje su nailazili sudionici nadležni za provedbu PEG-a i otvorena pitanja

Temeljem petogodišnjeg iskustva utvrdili smo određene dvojbe/nejasnoće, te smatramo da bi u budućim podzakonskim aktima iste trebalo jasnije naznačiti ili u određenim slučajevima, kad se zatraže upiti, dati nedvosmislena tumačenja istih. Također, donošenje/stupanje na snagu *Pravilnika o IAKS mjerama* je koncem veljače/početkom ožujka što ostavlja malo vremena za upoznavanje korisnika s odredbama Pravilnika, uzorkovanje tla, dostavu, kemijsku analizu, komentar i preporuku gnojidbe, nabavku gnojiva i gnojidbu, a sve sukladno biološkim potrebama višegodišnjih kultura, poštujući feno faze biljnog razvoja i optimalne rokove gnojidbe. Uvođenje u praksu određenih *izjava i potvrda* ne rješava problem već ga dodatno produbljuje jer se ne poštuju rokovi uzorkovanja, analiza, preporuka i gnojidbe. Također, određene višegodišnje vrste (posebice jabuka) zahtijeva daleko šire sagledavanje stanja i prakse, te definiranje odredbi provedbenog propisa koji će ove korisnike obvezivati na širi spektar analiza tla, biljnog materijala i ploda jer je samo tako moguće uključiti ovakvu vrstu u operaciju (te izradu i implementaciju petogodišnjeg plana gnojidbe, koji ujedno mora biti promjenjiv na godišnjoj razini, a sve sukladno analizama, plodonošenju, razini tehnologije i specifičnom stanju svakog pojedinog voćnjaka/trajnog nasada). Aktivnosti osoblja koje radi analize i preporuke gnojidbe trebale bi biti uključene ranije dok se donosi propis (ne samo kroz e-savjetovanje).

Jedno od pitanja koje se nameće je zašto je ukinut PEG, a da nije **ugrađen** u Eko shemu u 2023.?. Istodobno imamo situaciju da je u *Pravilniku o IAKS mjerama iz 2023 (NN, 51/23)*, *IAKS mjere ruralnog razvoja iz Strateškog plana*, pozicionirana mogućnost „70.08.01. Očuvanje ekstenzivnih voćnjaka“, čija je prethodna inačica (operacija 10.1.7. Održavanje ekstenzivnih voćnjaka) na kraju programskog razdoblja (2022.) jedva dosegla 109 ha sveukupnih prijava na cijelom području Republike Hrvatske.

Zaključak

Temeljem analiza podataka iz prijava korisnika za primjenu ekoloških gnojiva (PEG) za gnojidbu trajnih nasada, operacija 10.1.15., možemo zaključiti sljedeće:

Navedena operacija imala je dobar učinak (realizaciju) kod svih oblika vrsta uporabe (promatrano zajedno: vinogradi, voćnjaci, maslinici; unutar operacije 10.1.15.), a izuzetno dobar kad vinograda. U promatranom petogodišnjem razdoblju prijava na PEG, vinogradi su činili 60% prijavljenih površina, dok su ostale vrste uporabe (voćnjaci, maslinici i mješoviti trajni nasadi) zajedno činili preostalih 40% prijavljenih površina.

Promatrano po županijama imamo izuzetne razlike u pogledu aktiviranja i realizacije. Najažurnija županija bila je Požeško-slavonska koja je u prvoj godini prijave imala 499 ha vinograda prijavljenih u PEG, a zadržala je vodeću poziciju i u drugoj (2019.) godini. Pojedine županije značajnije su se aktivirale u 2019. (Vukovarsko-srijemska i Istarska) i 2020. godini (Osječko-baranjska). Četiri navedene županije bile su izuzetno uspješne u prijavi PEG-a i unutar ukupno prijavljenih površina u Republici Hrvatskoj u 2022. godini zajedno su imale 84%, dok je njihov udio u Arkod prijavama bio 45% što ukazuje na visok %-tak prijava vinograda u PEG u odnosu na vinogradarske Arkod površine.

Promatrano po regijama (kontinentalni/mediteranski dio Republike Hrvatske) imamo izuzetne razlike u pogledu aktiviranja i realizacije tako da je kontinentalni dio daleko intenzivnije sudjelovao dok s mediteranskog dijela imamo samo Istarsku županiju koja je imala visok postotak prijavljenih površina i koja je jedina u Republici Hrvatskoj imala snažan porast prijavljenih površina koji se nije smanjivao ni u posljednjoj godini prijave, što je bio slučaj u cijeloj Republici Hrvatskoj. U 2022. godini od ukupno 447 ha novo prijavljenih vinogradarskih ha u PEG, njih 324 ili 72,5% bilo je na području Istarske županije. Pojedine vinogradarske županije (Dubrovačko-neretvanska, Splitsko-dalmatinska, Zadarska) imaju izuzetno značajne vinogradarske površine u Arkodu, a vrlo skromne (neznačajne) prijave za PEG što je podatak koji bi trebalo uzeti u obzir kod planiranja novih mogućnosti (operacija), kao što je Eko shema.

Prijave vinogradarskih površina u PEG bile su, ha: 1.023 (2018.), 2.470 (2019.), 4.305 (2020.), 5.117 (2021.), 5.564 (2022.), što je činilo novčani iznos po godinama (€): 576.263, 1.391.099, 2.424.936, 2.882.104, 3.133.800, sveukupno 10.480.203 eura (78.420.607 kuna) za petogodišnje promatrano razdoblje.

Uvođenje i provedba PEG-a imala je značajan ekološki (gnojidba na temelju analize i preporuke, a ne na pamet), tehnološki (proizvođači su dobili količinu, vrstu gnojiva, način i vrijeme primjene) financijski učinak (u pojedinim slučajevima nije preporučena gnojidba-ušteda, novčana potpora = 576,23 eura/ha, korištenje kemijske analize tla za dokaz ispunjavanja obveza koja proizvođač ima temeljem Zakona o poljoprivrednom zemljištu, NN 20/18, 115/18 – čl. 7 i Pravilnika o metodologiji praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta, NN 47/19 – čl. 28, kojim se poljoprivredni proizvođači obvezuju na kemijsku analizu tla svako četiri godine.

Otvoreno pitanje: Zašto PEG (kod trajnih nasada) nije transformiran u Eko shemu, ugrađen u *Pravilnik o IAKS mjerama 2023.* i dat na moguće korištenje proizvođačima u 2023.?

Zahvala

Hvala djelatnicima Apprrr na dostavi podataka vezanih za prijavu trajnih nasada za PEG kroz petogodišnje razdoblje, 2018.-2022.

Literatura

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (Apprrr, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022.) *Godišnje prijave na PEG po Jedinstvenom godišnjem zahtjevu*

Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2018. godinu (NN, 19/18)

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2018. godinu (NN, 42/18, 45/18)

Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2019. godinu (NN, 21/19)

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2019. godinu (NN, 53/19)

Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2020. godinu (NN, 22/20,

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2020. godinu (NN, 57/20)

Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2021. godinu (NN, 23/21)

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2021. godinu (NN, 52/21, 67/21, 72/21)

Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2022. godinu (NN, 27/22)

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2022. godinu (NN, 53/22)

Pravilnik o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2023. godinu (NN, 25/23)

Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2023. godinu (NN, 51/23, 56/23)

Pravilnik o metodologiji praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta NN, 47/19).

Zakon o poljoprivrednom zemljištu, NN, 20/18, 115/18

Prispjelo/Received: 23.08.2023.

Prihvaćeno/Accepted: 10.10.2023.

Review paper

Application of ecological fertilizers (PEG) in vineyards for the period 2018.-2022.

Abstract

The paper presents the effect of the five-year operation on 10.1.15. AEF (application of ecological /organic/ fertilizers) with a special emphasis on viticulture, which was the most represented within the group of perennial plantations and accounted for 60% of the reported areas, while orchards, olive groves and mixed permanent plantations together accounted for the remaining 40%. The most efficient county in 2018 was Požega-Slavonia, while in the following years the areas in Vukovar-Srijem, Osijek-Baranja and Istria counties increased. These four counties were dominant in terms of the use of AEF so that after five years of implementation (2022) they together had 84% of vineyard areas registered in AEF (and all other counties 16%), while their areas in LPIS accounted for 45% of total vineyard areas. Annual registrations of vineyard areas in AEF ranged from 1,023 ha (2018) to 5,564 ha (2022), recording a constant increase. The corresponding monetary value ranged from EUR 576,263 (2018) to EUR 3,133,800 (2022), a total of EUR 10,408,203 (HRK 78,420,607). The introduction and implementation of AEF in viticulture had significant ecological, technological and financial effects.

The question remains open, "Why was the AEF not transformed into an Eco scheme, incorporated into the Ordinance on IAKS measures in 2023 and given to producers for possible use in 2023?"

Keywords: AEF (application of ecological fertilizers), vineyard, IAKS (Integrated administrative and control system), IAKS measures